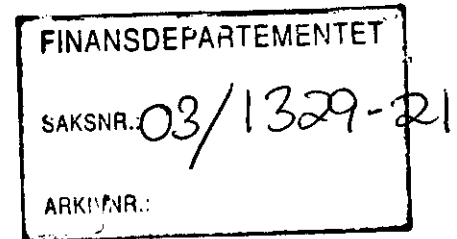

ØKOKRIM

Den sentrale enhet for etterforskning og påtale av
økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet

Finansdepartementet
Ekspedisjonssjef Jan Bjørland
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Deres referanse
03/1329 FM HD

Vår referanse
233/2000

Vår dato
17. september 2004

Høring - rapporteringsplikt for revisor

Innledning

ØKOKRIM ba i brev av 29.09.03 Finansdepartementet vurdere å endre revisorloven (lov av 15.01.1999 nr. 2 om revisjon og revisorer) § 6-1 fjerde ledd annet punktum, slik at revisor fikk underretningsplikt til politiet om straffbare handlinger som revisor oppdaget under yrkesutøvelsen som revisor.

I Finansdepartementets brev av 15.06.04, vedlagt høringsnotat av 13.05.04, er høringsinstansene bedt om å komme med merknader innen 17.09.04. ØKOKRIM er høringsinstans.

ØKOKRIMs forslag om underretningsplikt for revisor i vårt brev av 29.09.03 hadde blant annet sammenheng med at flere revisorer selv ønsket en underretningsplikt av ulike grunner. Det vises blant annet til vedlagte artikkel i revisjon og regnskap nr. 4 for 2003, skrevet av styreleder Terje Boasson som styreleder i Den norske revisorforening (DnR). I artikkelen etterlyser han en debatt om rapporteringsretten etter revisorloven § 6-1 fjerde ledd også bør endres til å bli en rapporteringsplikt.

Dessuten mener vi at rapporteringsplikten vil være viktig for å avdekke skjult økonomisk kriminalitet. Det er ingen tvil om at revisor skal bidra til å forebygge ulike former for økonomisk kriminalitet, jf revisorloven § 5-2 og krav til god revisjonsskikk (se RS 240). Revisors underretningsplikt vil derfor bidra til å klargjøre og styrke revisors posisjon og rolle.

ØKOKRIM fastholder forslaget om underretningsplikt for revisor. Etter vår oppfatning bør reglene harmoniseres med de tilsvarende pliktregler som gjelder i Danmark og Sverige. Ved regelutformingen bør det legges stor vekt på at reglene kan forstås av revisorene slik at disse kan anvendes i praksis, uten hindring av krevende juridiske avveininger og uklarheter.

Nedenfor gir vi våre kommentarer til høringsnotatet av 13.05.04.

Generelt

Det synes ikke kontroversielt at det skal innføres en rapporteringsplikt. Diskusjonen dreier seg i første rekke om hva som skal rapporteres, og hvordan dette skal gjøres. ØKOKRIM kommenterer kun enkelte sentrale spørsmål hvor vi er uenige i det som foreslås i høringsnotatet av 13.05.04, eller hvor vi har synspunkter som ikke berøres direkte.

Revisors rapporteringsplikt etter hvitvaskingsloven (høringsnotatet pkt 2.2)

Et sentralt spørsmål ved lovforslaget er om rapporteringsplikten til politiet etter hvitvaskingsloven er tilstrekkelig. Ifølge høringsnotatet er det fra revisorhold anført at rapporteringsplikten etter hvitvaskingsloven er lettere å forholde seg til. Antakelig bygger dette synspunktet på en for snever forståelse av meldeplikten etter hvitvaskingsloven.

Forslaget om rapporteringsplikt etter revisorloven og gjeldende hvitvaskingslov har likevel forskjellig innhold og rekkevidde. ØKOKRIM mener derfor at det må etableres separat rapporteringsplikt med hjemmel i revisorloven.

Etter vår oppfatning vil ikke rapporteringsplikten etter hvitvaskingsloven omfatte blant annet følgende tilfeller som materielt sett er viktig at politiet får kunnskap om for å forebygge straffbare handlinger:

- Revisjonsklienten driver virksomheten i strid med reguleringsbestemmelser som for eksempel fremgår av finansavtaleloven, finansieringsvirksomhetsloven, forsikringsvirksomhetsloven o.a. (jf revisors rapporteringsplikt etter kredittilsynsloven § 3 a).
- Revisjonsklienten gjør seg skyldig i regnskapslovbrudd som ikke kan anses som en transaksjon etter hvitvaskingsloven (for eksempel overtredelse av vurderingsregler, dokumentasjonskrav, krav til oppbevaring, innhold, regnskapsprinsipper, opplysningsplikt, innsending av regnskap m.v.).
- Revisjonsklienten gjør seg skyldig i brudd på HMS-regler, herunder arbeidsmiljøloven med forskrifter, forurensningsloven samt andre lover og forskrifter som beskytter helse, miljø og sikkerhet (jf regnskapsloven § 8-5 jf § 3-3 tredje ledd).
- Revisjonsklienten driver virksomhet i strid med krav til betryggende formuesforvaltning eller uten forsvarlig egenkapital etter aksjeloven og allmennaksjeloven §§ 3-4 og 3-5.

Hvitvaskingsloven omfatter rapporteringsplikt ved mistanke om at en transaksjon har tilknytning til utbytte av en straffbar handling. Definisjon av transaksjon fremgår av hvitvaskingsloven § 2 nr 2: *enhver overføring, formidling, ombytting eller plassering av formuesgoder*. I en del tilfeller vil kravet til transaksjon, medføre at revisor ikke har plikt til å rapportere forhold som vil være rapporteringspliktige etter lovforslaget om rapporteringsplikt.

Det har stor betydning at revisorer selv kan vurdere om de har rapporteringsplikt i det enkelte tilfelle. I så måte inneholder gjeldende bestemmelser i hvitvaskingsloven til dels krevende juridiske vurderinger som kan skape uklarhet om rapporteringsplikten for revisor.

Dersom rapporteringsplikten etter revisorloven skjer til ØKOKRIM slik vi foreslår, blir forskjellen ved de juridiske vurderingene etter de to bestemmelsene av mindre praktisk betydning for revisor, samtidig som det sikrer at politiet får kunnskap ved revisors mistanke om straffbare forhold. På denne bakgrunn mener vi at rapporteringsplikt etter revisorloven bør innføres som tillegg til de plikter revisor har etter hvitvaskingsloven.

Hvilke straffbare forhold som skal rapporteres (høringsnotatet pkt 3.3)

ØKOKRIM foreslår at det velges av avgrensning av hvilke forhold revisor skal rapportere om som ligner på tilsvarende bestemmelse etter dansk rett. Dvs at revisor skal rapportere "økonomiske forbrytelser" som "vedrører et betydelig beløp eller i øvrig er af grov karakter". En slik avgrensning kan dessuten bidra til at revisors kvalitetskontroll ved overholdelse av rapporteringsplikten står i forhold til de ressurser politiet har til å motta og analysere meldingene. En altfor detaljert rapporteringsplikt om bagatellmessige lovbrudd kan føre til at politiet ikke makter å håndtere informasjonen på betryggende måte og skape mistillit blant revisorene til betydningen av rapporteringsplikten.

En avgrensning basert på en strafferamme på 6 måneder som foreslått oppstiller etter vår oppfatning krav om juridisk kompetanse ved vurderingene som det ikke kan forventes at revisorer har. Dernest vil avgrensningen ikke kunne gi den materielle veiledning som søkes oppnådd, bl.a. fordi mistanke om handlinger etter straffeloven § 317 om heleri som har en strafferamme på 3 års fengsel (6 år ved grovt heleri) også omfatter lovbrudd som kan synes bagatellmessige i beløp og karakter.

Avgrensningen om hva som skal rapporteres vil uansett være basert på revisors skjønn. Derfor må kravet til skjønnsutøvelsen utformes på en forståelig måte for revisorene som blir pålagt rapporteringsplikten.

Dersom man velger en avgrensning av hva som skal rapporteres i henhold til den tilsvarende bestemmelse i dansk rett, bør det etter vår oppfatning innarbeides retningslinjer om beløpsgrense for revisors rapporteringsplikt eller annen veiledning for når rapporteringsplikt inntreffer. Slik veiledning bør innarbeides i forarbeidene til loven eller ved utarbeidelse av retningslinjer eller forskrift til loven.

Hvem skal revisor rapportere til?

ØKOKRIM foreslår at det lovfestes at rapporteringsplikten skal skje til ØKOKRIM.

Dermed sikres en enhetlig behandling og analyse av faglig kompetente personer i politiet samtidig som revisorer kan få råd og veiledning om sin rapporteringsplikt. I tillegg samles informasjon fra rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven og revisorer som foreslått her, på samme sted i politiet. Dessuten unngår man juridiske problemstillinger knyttet til sondringen mellom rapporteringsplikten etter hvitvaskingsloven og ny revisorlov § 6-1 fjerde ledd.

Etter de danske regler har revisor underretningsplikt til SØK som er ØKOKRIMs søsterorganisasjon i Danmark og som også mottar hvitvaskingsmeldinger.

Ansvarsfrihet for revisor ved uriktig eller manglende rapportering (høringsnotatet pkt 3.7)

Loven bør inneholde ansvarsfrihet for revisor etter tilsvarende bestemmelser som i dansk og svensk rett.

Vi foreslår at ansvarsfriheten formuleres slik:

"Forhold som revisor rapporterer i godt tro, skal ikke anses som brudd på taushetsplikten etter lov, forskrift eller avtale, og ikke medføre ansvar."

Et annet alternativ er å benytte samme formulering om ansvarsfrihet som etter hvitvaskingsloven § 11 første ledd, hvor det fremgår følgende:

"Opplysninger som i god tro meddeles ØKOKRIM etter § 7, er ikke brudd på taushetsplikt og gir ikke grunnlag for erstatning eller straff."

Andre kommentarer til lovutkast (høringsnotatet pkt 5)

Det bør i loven klart sies at plikten til å rapportere til politiet, skal skje uten ugrunnet opphold. Etter gjeldende revisorlov stilles det ikke krav om når rapportering skal skje. Umiddelbar rapporteringsplikt til ØKOKRIM, vil bedre muligheten for at opplysningene kan bidra til forebygging av kriminalitet.

Til siste ledd i utkastet til § 6-1 om revisors underretning til klienten foreslår vi følgende endring:

"Revisor skal ikke gjøre den revisjonspliktige kjent med rapporteringen dersom dette må antas å kunne skade etterforskningen av den straffbare handlingen."

Det vil klargjøre politiets behov for å sikre spor og vurdere iverksetting av etterforskning før disse slettes eller går tapt.

Med vennlig hilsen

Einar Høgetveit
ØKOKRIM-sjef

Erling Grimstad
assisterende ØKOKRIM-sjef

Kopi sendes Riksadvokaten og Politidirektoratet